

נופשים כדלהלכה

טעון גניזה

מומלץ! הדפיסו וקחו אתכם לנופש

מדריך הלכתי ומעשי לנופשים

הלכות מצויות • עצות מעשיות • מוקדי בירור טלפוניים
באיזור הצפון: מוקדי מכירת אוכל למהדרין • גמ"חים •
אנשי 'הצלה' • מוקדי סיוע שונים • מניני תפילה בישובים

"בית המורה - בית יעקב" ע"ש שצ'רנסקי

רח' ר' עקיבא 64 ב"ב • טל: 03-6170170

ask@byta.org.il לתגובות: shaibya@gmail.com

פתיחה <<<

היציאה מהשגרה להחלפת כוח מפגישה אותנו עם שאלות הלכתיות רבות ומרתקות, כמו גם עם סיטואציות בלתי צפויות המעמידות בפנינו, כיהודים יראי שמיים, אתגרים חדשים שלא נערכנו להם מלכתחילה. החל משאלות על כשרות הכלים של בעל ה'צימר' ועד שאלות בהלכות ממונות בכניסה לאתרים ועוד בהלכות שכירות, יחוד, תפילת הדרך, ריבית, שומאת כהנים, מזוזה, שינוי מקום בברכות, תפילה במהלך טיול, ועוד.

כאשר אנו משקיעים מחשבה בתכנון מוצלח של הנופש, מחובתנו בעולמינו להשגיח לא פחות מכך, על הפן ההלכתי והרוחני של הנופש, כדי שיהיה מושלם ומוצלח.

ברוב הדברים, מודעות והשקעה של מעט מחשבה מראש, חוסכות בעיות ומונעות מכשולים רבים ופתרונות דחוקים, כאלו שבימים כתיקונם לא היינו מעלים על דעתנו לסמוך עליהם.

פעמים שהדברים מחייבים הוצאה כספית כלשהי, בל נשכח שבמשך השנה אנו נוהגים להוציא ממון רב על הידורים ודקדוקי ההלכות, ואין סיבה שלא ננהג כך בזמני הנופש.

בחלקו הראשון ליקטנו מידע רב ומוקדי בירור שונים, כאלו שיוכלו להקל על הנופש החרדי לעבור את הנופש בשלמות הגוף והנפש, בשמחה ובהידור. בחלק מהדברים הושם דגש על איזור הצפון משום ששם מרוכזים רוב הנופשים והמטיילים.

חלקו השני של המדריך שלפניכם כולל מאות נידונים הלכתיים קצרים שנלקטו מתוך שאלות שהתעוררו בשטח ונמסרו בסדרת שיעורים ע"י הרה"ג רבי דוד שרייבר שליט"א, רב ומו"צ בבני ברק. שיעורים אלו נכתבו ע"י אחד השומעים - על אחריותו הבלעדית.

"בית המורה - בית יעקב" ע"ש שצ'רנסקי מוביל את לימודי ההמשך של נשות ישראל על טהרת הקודש, ואנו שמחים להגיש לכם לקט ייחודי זה.

אנו מודעים כי מדריך זה אינו מושלם, נשמח לקבל את הערות הקוראים על מנת להרחיב ולשפר את המהדורות הבאות.

"בית המורה - בית יעקב"

shaibyta@gmail.com

נופשים כהלכה // 3

מוקדי בירור הלכתיים

שאלות דחופות שהרת כהנים:..... 072-2722901, 054-2920903	גבולות הארץ, ופרטי הדינים
052-7115039	להיתר יציאה לחו"ל..... 03-5796906
יחוד..... 03-6194362, 050-4198742	ערלה ומעשרות..... 02-6488888 שלוחה 3
כשרות מכשירי חשמל לעניין שבת..... 072-2164422	עירובין..... 054-8483320
כיווני תפילה..... 03-5706906	תחומין - 'ערבתם' הועד לעניני תחום שבת..... 072-2722909
מקוואות..... 077-2222200 שלוחה 3	טלי בית ההוראה לעניני כהנים:..... 02-5862153

מידע נחוץ לנופשים ומטיילים באזור הצפון

נערך באדיבות כמה מתושבי הצפון. אין לנו אחריות על אמינות ודיוק הפרטים.
נשמח לקבל מידע על מוקדי סיוע נוספים לתועלת הציבור.

צפת..... חנוך סגל 058-7169946
צפת..... ישראל עבו 050-2425047
צפת..... שמואל ציוני 052-6561764
צפת..... זושא רוטנברג 054-2370954
צפת..... דוד רייכמן 058-4444148
צפת..... אליהו רייס 054-8476755
צפת..... יעקב שטיגל 052-7670238
צפת..... נדב בן טובים 054-6899228
צפת..... צביקה לבל 052-5507700

סיוע רפואי

חצור..... עמי בן עזרא 050-9931081
חצור..... יוסף גולדברג 053-3177317
מירון..... אליהו בן זקן 050-7216731
עין פרוד..... משה מזרחי 052-2517043
עפולה..... מנדי איצקוביץ 054-8429406
עפולה..... דוד אנגל 052-7161270
עפולה..... מרדכי ויזל 058-4476140
עפולה..... שלמה ויזל 050-4197400
עפולה..... אברהם ויינברגר 0527-683270
עפולה..... שמואל ניבן 054-8410581
עפולה..... ברוך שטראוס 052-4122490
צפת..... נתן אלי 052-5531268
צפת..... יהודה בוך 052-7116907
צפת..... אריה בן שעיה 052-7663356
צפת..... יחיאל דרוק 052-7109184
צפת..... אלעזר הורביץ 054-8415583
צפת..... יונתן וורצ'וב 054-8069687
צפת..... משה זפרן 054-9721179
צפת..... שמעון טדגי 058-7665968

סיוע בדרכים

'ידידים' - מוקד ארצי..... 0533131310

גמ"חים

נתניה

תרופות

0527632610..... (מרכז העיר) משפחת לחובר
098613944..... (אזור צאנז) משפחת לוי רחוב גורליץ 6
098842398..... משפחת לוי רבי טרפון 14 (בתיאום מראש)
..... לולים ועריסות רבי משה בורד רחוב רבי טרפון 13
053-3104523 09-8610565

נופשים כהלכה // 4

רבנים

נתניה

הרב ולדנברג.....(מרכז העיר) 050-4128349

הרב מרדכי ברנט - (צאנז רחוב רבי עקיבא 1)..... 053-3104460

צפת

הרב חיים ישראל הורביץ שיכון עירוני.....פל' 0527629638

הרב דוד רייך אזור צאנז תרפ"ט 13 053-3123435

הרב יחזקאל שימון..... 052-7617702 אזור העתיקה

הרב דוד כהן רחוב צה"ל 5 (מאור חיים)..... 054-8453123

בית הוראה בנשיאות הרב ברנדסדורפר:

הרב מונדרר..... 052-7649845

הרב אלעד יוחנן..... 052-7627324 (אזור הדרום)

מטרנה

משפחת הירשוביץ..... 09-8323272

צפת

טיטולים ומטרנה "ישמח ישראל"..... צה"ל 8 כניסה י' קומה 2

גמ"ח לולים לתינוקות במאור חיים 052-7194631

מכשירי אינהלציה ואדים רחוב הנשיא 45..... 058-3227767

גוי של שבת.....רחוב דוד אלעזר 214 על 4 קומה מינוס 2 כניסה

אחרונה

מוצרים לשבת (יין, נרות, נייר חתוך, מוצצים, בקבוקים לתינוק

ועוד) לוחמי הגיטאות 44..... 050-4123158

אוכל כשר - מסעדות, חנויות ירקות ומזון באזור הצפון והגליל בהשגחת בד"צ העדה החרדית

מזנון חלבי / פיצה חלבי:

צפת

"קפה דגנים" רח' ירושלים 24..... 058-4443596

"שבעה דגנים" רח' הפלמ"ח 21..... 04-6820012

"פיצה צפת" רח' ירושלים 35 1700-505099

"אקסטרא פיצה" רח' ירושלים 114..... 04-6922269

"פלאפל סביח" רח' ירושלים 54..... 077-5161711

מירון

"חלב חיטים" צומת מירון..... 04-6333296

טבריה

"אקסטרא פיצה" רח' אלחדיף 5 04-6726071

"לה נוגטין" רח' מיכאל 35 04-6725111

"פיצה ברכת יוסף" רח' יצחק בן צבי 28..... 04-8114046

נצרת עילית

"פיצת המלכים" רח' השושנים 22 04-6222688

מסעדות ואוכל מוכן בשרי:

צפת

"מנדיס" רח' ירושלים 29 077-4108002

"טעמא" רח' ירושלים 32

"השטעטל" מרכז מסחרי רסקו 04-8341950

מירון

"מירון פלוס" אוכל מוכן (ארוז) (בסופרמרקט מירון) מושב

מירון 052-7622950

"מעדני מירון (סולרש)".....מושב מירון / 052-7180448

טבריה

"מלון כינורות"..... 04-9509000

"מלון ציפורי בכנרת"..... 08-8593888

חיפה

"פיינע זאכן" מקור ברוך 13/א'..... 052-7662180

נופשים כהלכה // 5

"שוק מהדרין"..... רח' יהודה הלוי 113

חיפה

"בר כל"..... רח' מיכאל 16

"יש בשכונה"..... רח' דרך צרפת 11

"יש בשכונה"..... רח' חניתה 64

"נתיב החסד"..... רח' מיכאל 9

"בר כל"..... רח' טרומפלדור 54 נוה שאנן

"שוק מהדרין"..... רח' הרצל 97

עפולה עילית

"שוק מהדרין"..... קהלת ציון 1

קריה חסידית חצור הגלילית

צרכנית אחיעזר (מוצרי מכולת + פירות וירקות)..... 04-6935867

חנות בשר- "טרי טרי"..... 04-6801718

מוצרי תינוקות "פונפונים"..... 058-3299263

מירון

מחלקת ירקות..... "מירון פלוס"

(סופרמרקט מירון)..... מושב מירון

אור הגנוז

"בר כל"..... אור הגנוז

בית שאן

"בר כל"..... רח' הנגב 2

רכסים

"בר כל"..... רח' כלנית 39

"בר כל"..... כיכר המועצה

"בר כל"..... מרכז כפר חסידים

"יש חסד"..... הכלניות 46 קרית אתא

"בר כל"..... רח' הציונות 5

"יש חסד"..... רח' זבולון 14

"שוק מהדרין"..... העצמאות 42

יוקנעם

"יש בשכונה"..... רח' שדרות היובלים 6

מאפיות:

צפת

"אריאל"..... רח' ירושלים 83

"צפת'ר" (חלות)..... 0548424989

שבעה דגנים..... רח' הפלמ"ח 21

מירון

"חלב חיסים" צומת מירון..... 046333296

חיפה

"אריאל"..... רח' סירקין 36

"אריאל"..... רח' חניתה 26

טבריה

"אריאל"..... רח' יוחנן בן זכאי 5

"המאפיה של יוסי" שיכון ד' אור החיים לב האגם..... 046731277

"לה נוגטין" רח' מיכאל 35..... 046725111

כרמיאל

"אריאל"..... רח' קק"ל 94

נצרת עילית

"אריאל"..... מרכז רסקו

קרית ים

"ברכת משה"..... שד' ירושלים 29

צרכניות ירקנים:

צפת

"בר כל"..... רח' מרדכי חדד 1

"בר כל"..... רח' צה"ל 13

"צרכניית רב חסד"..... רח' ירושלים 13

"צרכניית רב חסד"..... רח' העליה 4

"יש חסד"..... קניון שערי העיר, כנען

טבריה

"מכולת הקריה"..... רח' הרב וורנר 11

"יש חסד"..... רח' ויצמן 1117 טבריה עילית

על הציבור להזהר! השגחת הבד"ץ היא רק כשיש במקום תעודה אורגינלית בר תוקף עם כתובת המקום מחוץ למקומות הנ"ל יש לבדוק על כל אריזת מוצר את המצאות החותמת הנ"ל

נופשים כהלכה // 6

פתיחה - דוגמאות לשאלות מצויות

א. מצוות התלויות בארץ. נוסעים בדרך ורוצים לקנות פירות ממוכר גוי או יהודי, מתי צריך לחשוש לערלה ומתי לא. וכן מתי צריך לחשוש לערלה או למעשרות כשרוצים לקטוף פירות מעצים שרואים באמצע מסלול וכדו'.
 וכן כשרוצים לקנות פירות וירקות וכדו' במקומות שאין בהם כלל השגחה, כגון בשוק או בסופרמרקט בישוב חילונו, שגם במקרים שהערלה אינו אפילו מיעוט המצוי, צריך לדעת מתי יש לחשוש לדיני קבוע שבכ"ג זה איסור גמור.

וכן כששוכרים צימר ובחצר גדלים פירות, או מבקרים במטעים שמרשים לקטוף בהם, מתי ואיך מתחייבים במעשר.
 ב. עניני שינוי מקום. כשנוסעים בדרך ועוצרים להתרעננות, או יורדים לשתות, והנהג דוחק לעלות בחזרה לרכב, האם צריך לברך שנית. וכן כשמטיילים ושותים ובדרך נכנסים למבנים או מקומות מקורים, או שמתפצל המסלול הרגיל, וכן כשנכנסים מתחת לעצים, האם זה בגדר שינוי מקום.

ג. ענינים הנוגעים לתפילה כהלכתה. נזכר באמצע המסלול שלא התפלל מנחה, וכעת מתחיל מניין לתפילה אך עד שיתארגן להתלבש יאחר את המניין, האם עדיף להתפלל כך או שעדיף להתפלל ביחידות. וכן האם מותר לנסוע למקום שאין בו מניין, ומהו המרחק שצריך ללכת כדי להתפלל במניין.

ד. דיני נטילת ידיים. האם יכול ליטול ידיו ממי הים או הנחל, והאם יכול לטבול ידיו, ומה יברך. וכן כשנמצא בטויל ואין מים, האם מותר לו לאכול בלי נטילה, והאם יכול ליטול מבקבוק או מכוס חד פעמי.
 ה. שבת. האם מותר לטלטל בישובים ולסמוך על הידיעה שיש כאן עירוב, או שהשוכב מגודר, וכאיזה אופן מותר לטלטל בישוב שאינו מגודר, וכן לגבי בני מלון ובתי הארחה שמתארחים בהם חילונים, או שיש שם עובדים גויים שאוכלים גם הם את ארוחתהם.

ו. כשרות. האם מותר להשתמש בכלים שנמצאים בבית או בירה

ששכרו אותה והבעלים אינו שומר תורה ומצוות. האם מותר לקנות קפה במסעדות שאינם של יהודים.

ז. מזוזה. האם עליו לדאוג שיהיה מזוזה, והאם ניתן לסמוך על כשרות המזוזה כששוכר צימר מאדם שאינו מהדר במצוות.

ח. ציצית. פשט את הציצית בים, האם כשמתלבש צריך לברך עליה שוב. ט. לא ילבש. האם מותר לאשה ללבוש את המגבעת של בעלה כשאין לה כיסוי ראש מפני השמש.

י. בעלי חיים. שוכר בירה ויש בה אקווריום או בעלי חיים בחצר, האם מוטל עליו להאכילם, ומהם דיני הקדימה בזה לפני התפילה ולפני שהוא אוכל וכו', וכן האם מותר להאכילם בשבת.

בחבורת זו נביא בעז"ה שאלות ופסקי דינים בקצרה בדברים המצויים כמעט לכל נופש, לעורר לשימת לב שלא להכשל בהם.

הלכות ערלה ומעשר

א. אין לקנות פירות ללא הכשר אם יש לחשוש בהם לערלה, ואפילו אם רוב מאותם הפירות בשוק אינם ערלה, כיון שלדעת חלק מהפוסקים חוששים למיעוט המצוי כשאפשר לברר או ניתן להשיג עם השגחה. שיעור מיעוט המצוי נחלקו בו הפוסקים, ויש אומרים שהוא שיעור נמוך מאוד.

ב. אין לסמוך על מה שנראה האילן בן שנים מרובות, אלא אם כן ידוע כמה שנים עברו¹, אבל ברימונים, לימונים, סבס וענבים - גם אחרי כמה שנים מצויים בהם ענפים חדשים הגדלים מהקרקע [חזירים] האוסרים משום ערלה. ומלבד זה מצויות בענבים הַבְּרָכּוֹת שיוצרות שאלות של ערלה.

ג. גם אחרי שהוברר שכפירות אלו אין שיעור מיעוט המצוי, שונה הדין בין לקנות מגוי ולקנות מיהודי, וכן שונה הדין בגוי המוכר בשוק שלא

1. רצוי להחמיר עד שבע שנים מחשש שתילים חוזרים.

נלקטו מתוך סדרת שיעורים שמסר הרה"ג רבי דוד שרייבר שליט"א, רב ומו"ץ בבית ההוראה של הגרמ"ש קליין בבני ברק ומח"ס דיני מגדים וקנין יורה דעה. נכתב וסודר על ידי אחד השומעים - אחריותו הבלעדית. לשאלות הלכתיות בלבד בהלכות הנידונות בחוברת זו ניתן להתקשר ל 050-41-222-02

הלכות בין הזמנים 1

סמוך למטע מסוים שניכר שכאן מקומי, שממנו אפשר לקנות. וכן מותר לקנות מיהודי שקיבל סחורה מכמה מקומות כגון חנויות וכדו'. אבל אם היהודי שאינו שומר תר"מ הביא בעצמו את הפירות או ליקטם, ויש לחשוש שהוא לקח ממקום מסוים שיש בו חשש ערלה וממלא נחשב שלקח מהקבוע, נחלקו בזה האחרונים האם כשהיהודי שאינו שומר מצוות לוקח ממקום הקבוע הפירות נאסרים. אבל אם המוכר לא לקח ממקום מסוים, אלא קנה מכמה מקומות וכבר אצלו יש ספק, אין שאלה של קבוע. כשמצא פירות סמוך למטעים, כל עוד שלא מצא אותם בין המטעים אין לחשוש לערלה. וכן עצים ומטעים במקומות עוזבים ומופקרים שלא נוגעים בהם וניכר שהעצים ישנים - ניתן לסמוך על כך ולקטוף מהם. (ועיין לעיל אות ב' בענין רימונים, לימונים, סכס וענבים).

ד. הקונה ירקות או פירות (כאלו שאין בהם חשש ערלה) מחנות שאין עליה השגחה ראויה, חייב לעשרם [אך לא כולם (ראו הבקיאים בהחזיות דאביי ורבא) יודעים איך מעשרים].
ה. לחילול מעשר שני צריך פרוטה חמורה, ומי שאין לו אינו יכול לחלל². כשמעשרים טבל ודאי יש חיוב לתת את המעשר עני לעני.

ו. הקוטף פירות (כשאין חשש לערלה) או ירקות בדרך, אם קוטף ממקומות נטושים וכדו' זהו הפקר, בדרך כלל פטור ממעשר³.
ז. אם קוטף ממקום פרטי וקיבל רשות לקטוף, אם הוא בגדר אכילת עראי פטור ממעשר, אלא שאכילת ארעי אינה נמדדת לפי כמות אלא לפי צורת האכילה, ולעיתים אפילו כשאוכל פרי אחד חייב במעשר, כגון אם לא אכלו סתם בדרך אלא שכשהתיישב לאכול את הארוחה אכלו בתוך הארוחה. ויתרה מכך, אפילו אם רק שמרו לצורך הסעודה ואח"כ חזר

2. מאחר שמי שאינו רגיל במעשרות אין לו פרוטה חמורה, לפי בקשתו התחדש בארגון "משמרת המעשרות" מיזם חדש שיש אפשרות במקרים כאלו להצטרף חנים כמנוי חד פעמי למשך שבוע (דהיינו עד השבת הקרובה) ולחלל על המטבע שלהם. הפעולות הנדרשות הן כדלהלן:
יש להתקשר למס' 073-7507575 שלוחה 3 ולהשאיר שם ותאריך לפי ההוראות. לאחר מכן יש להפריש מכל מין 100 ולשים בתוך שקית או נייר, ולומר את הנוסח: כל ההפרישות החילולי מעשר שני ורבעי יחולו כמו שכתוב בנוסח של משמרת המעשרות כדת.
3. אבל ישנם אופנים שמתחייב להפריש מדרבנן ע"י כרי.

הלכות בין הזמנים 7

בו ורוצה לאכול קודם, כבר נתחייב במעשר. וכן כשהכניס כמה פירות בתוך שקית יתכן ויבכה"ג כבר אינו נקרא אכילת עראי.
ח. כשמבקרים בבית אריזה, יש להיזהר מלאכול שם פירות אפילו בדרך עראי, מפני שיש אופנים שכבר נחשב שהיה גמר מלאכה, כגון במילוי הכלים שבשדה⁴ שיש אופנים שהוא גמר מלאכה⁵.
ט. סיבה נוספת להתחייב בתר"מ היא מקח, ויתכן שכשמשלם להיכנס למטע או בית האריזה הרי"ז נחשב כמקח שמחייב. (ויתכן שתלוי אם התשלום הוא גם על מסע בטרקטור בתוך המטע והקטיף עצמו וכדו'').
י. עוד סיבה המחייבת בתר"מ היא ראית פני הבית, ויתכן שגם כניסה לאוהל נחשבת ככניסה לבית.

יא. אם שכר דירה עם חצר וגדלים בחצר פירות, בתנאים מסוימים בצורת החצר היא קובעת למעשר, ומתחייב אפילו ללא גמר מלאכה. וממילא כל פרי שקטף או נפל ורוצה לאכול בחצר, כבר נתחייב במעשר. [פרי שנפל מהעץ בשבת הוא מוקצה].
יב. פירות של גוי והיה גמר מלאכה ביד הגוי פטור ממעשר, אמנם גם כשקונה מהגוי בשדה יש לדעת מה המציאות - האם זה נחשב שהיה גמר מלאכה בידו ופטור, או שהגמ"מ הוא אח"כ אצל הישראלי ויחייב. וכן יש לדעת שלא תמיד מי שקונים ממנו הוא הבעה"ב, ויתכן והבעה"ב הוא ישראלי.
יג. ילדים שנוסעים לטיול בלי הוריהם, וקוטפים פירות וכדו', בניס מתחת לגיל י"ב ובנות מתחת לגיל י"א - אינם יכולים לעשר. ולא יועיל שגדול אחר שאינו אביהם או אמם הנמצא עמם יעשר עבורם⁷. בניס מגיל י"ב ובנות מגיל י"א עד שנעשו בני-מצוה יכולים לעשר רק לעצמם.

4. ע"י שר"ת ישעיה משה ח"ד סי' ז.
5. רמב"ם פ"א מהלכות מעשר הלכה י"א שגמר מילוי כלים שבשדה הוא גמר מלאכה, וי"א שהגמר מלאכה הוא בגמר המין והאריזה וכן דעת מרן הגרש"א זצ"ל.
6. אבל ישנם אופנים שמתחייב להפריש מדרבנן ע"י כרי.
7. ואפילו אם האבא יממו מתחילה לא יועיל, אלא רק אם יבקש אחר הקטיפה רשות מהאבא. ולעשר מהקטיפה שלו על הקטיפה של הקטנים, יש אופנים שמועיל ומשתנה לפי פטי הענין, וישאל הבקיא בהלכות אלו.

נופשים כהלכה // 8

תפילה וברכות

א. מדינא אסור להתעסק בצרכיו וכן לצאת לדרך כשהגיע זמן תפילה. ואסור לצאת לדרך גם לפני מנחה ומעריב. אולם אם רוצה לנסוע לפני שחרית כדי לחסוך פקקים או להתחיל את הטיוול מוקדם יותר, אם מתכנן להתפלל במקום מסוים שאפשר להחשיבו שיש לו ענין להתפלל שם, כמו נסיעה למירון וכדו', נחשב שנוסע לתפילה ומותר. [וכן בשעה"ד אפשר להקל].

ב. כאמור לעיל, גם בתפילות מנחה ומעריב יש איסור לצאת לדרך לפני התפילה, אלא שבהן יש קולא נוספת, שיש אומרים⁸ שהאיסור הוא רק בכה"ג שבדעתו כעת להתפלל ויש לפניו עשיית מלאכה ותפילה, שבזה חייב להקדים תפילה לעשיית מלאכה כיון דכבוד שמים קודם, אבל אם קטנה או בציבור או יותר ביישוב הדעת וכדומה, מותר.

ג. מעיקר הדין אסור להתפלל במקום שאינו מגודר, ולכן צריך להתפלל לפני יציאה לים, וזאת מלבד האיסור להיכנס למרחץ משהגיע זמן מנחה קטנה.

ד. כשאין מניין במקום שמטייל או נופש בו, חייב לילך לפניו ד' מילין ולאחוריו מיל עבור מניין. כשיש לו רכב מבואר⁹ שזה לפי שיעור זמן הליכה רגלית שהוא זמן נסיעה של כ-18 דקות למיל, אך אין צריך להפסיד עבור זה ממון¹⁰. ולכתחילה אין לנסוע למקום שאין בו מניין אלא אם כן הוא צורך רפואה וכדו'¹¹.

ה. אם יש מניין למעריב רק לפני זמן מעריב (לפני צאת הכוכבים), שיטת המחבר שיתפלל עמהם ויקרא קריאת שמע אח"כ, וכן סתם המשנ"ב¹², ובלבד שהתפלל באותו יום מנחה לפני פלג המנחה. אולם בכיה"ל הביא שדעת הגר"א שבכל מקרה עדיף שיתפלל ביחידות.

8. מרן הגרשו"ז אויערבאך זצ"ל. וכשה"ל מתיר לצאת לדרך קצרה, ותלוי בטעם האיסור.

9. בכיה"ל קס"ג.

10. כמבואר במ"ב ס"צ סקכ"ט.

11. שבה"ל ח"ו כ"א אות ג'.

12. סי' רל"ה סק"ח ושעה"צ סקט"ז.

ו. נקלע למקום שיש בו מנחה רק אחרי השקיעה, עדיף שיתפלל ביחידות לפני השקיעה מאשר בציבור אחרי השקיעה¹³.

ז. כשנוסעים ליישובים מסוימים, וכן כשעוצרים להורענן בתחנת עצירה, יש לדעת את הכיוון הנכון להיכן להתפלל. יש הלקחים עמם מצפן קטן, אבל צריך מראש לדעת לאיזה צד מתפללים באותו מקום כדי לדעת מה לחפש במצפן.

ח. כשנמצאים במקומות ציבורים כפארקים וכדו' ורוצים לברך, או לומר תפילת הדרך, יש איסור גמור לומר דבר שבקדושה כנגד טפח מגולה של אשה, ויש אומרים שטפח לאו דוקא אלא אפילו כל שהוא¹⁴. וברכתו לבטלה. וגם אין ללמוד¹⁵, אך הרהור דברי תורה מותר. ועל ידי עצימת עינים נחלקו הפוסקים, ובכיה"ל כתב שבאי אפשר בענין אחר המיקל אין מוחזין בידו, וה"ה כשמסובב את גופו, אבל לסובב ראשו הרי זה כעצימת עיניו בלבד. באופן שיש חלון המפסיק מול האשה, מועיל לכתחילה עצימת עינים, ולכן כאשר יושב באוטובוס עדיף שיסובב גופו לכיוון הרכוב וגם יעצום עיניו, שזה מועיל לכתחילה. ולגבי שיער מגולה מבואר במ"ב שמהני עצימת עינים.

שחייה בים

א. כשנמצא ללא כיסוי ראש, כשם שאסור לברך כך אסור גם לצאת ברכה מחבירו¹⁶. וכן ללמוד י"א דאסור, אמנם להרהר בלימוד מותר. לומר שלום לחבירו, באגרו"מ כתב שאסור א"כ חושש משום איבה. והנחת ידו אין מועילה במקום כיסוי ראש אבל הנחת יד חבירו מהני, ובשעת הדחק מבואר במ"ב שיש מקילין בהנחת ידו שלו.

13. סימן רל"ג מ"ב סק"ד. אמנם תוך 13 דק' מהשקיעה יש חולקים וסוברים שיתפלל בציבור.

14. נחלקו בזה המחבר והרמ"א אי נאסר בכל שהוא או בספת, ורוב הפוסקים סוברים דנאסר בכל שהוא.

15. מ"ב ע"ו סק"ב.

16. ב"ח סי' קפ"ג ומשב"ז סק"ג דלא כהדר"מ. ולענין לימוד מ"ב סימן ב' סק"ב.

נופשים כהלכה // 9

נלקטו מתוך סדרת שיעורים שמסר הרה"ג רבי דוד שרייבר שליט"א, רב ומו"ץ בבית ההוראה של הגרמ"ש קליין בבני ברק ומח"ס דיני מגדים וקנין יורה דעה. נכתב וסודר על ידי אחד השומעים - אחריותו הבלעדית. לשאלות הלכתיות בלבד בהלכות הנידונות בחוברת זו ניתן להתקשר ל 050-41-222-02

- הלכות בין הזמנים**
- ב. לענין ברכת הציצית, אם בבוקר בכונתו לנסוע יכוין בברכה במפורש דתחול רק עד זמן הפשיטה, ויברך שוב כשילבש, ואם לא כיוון לא יברך שוב כשילבש¹⁷.
 - ג. בגדים הראויים להפילה: אם הוא ביס שרק ערותו מכוסה והפלא העליון של גופו גלוי, גם אם רואה שער שימצא את בגדיו ויתלבש יעבור זמן התפילה, מאחר ועיקר מהות התפילה וצורתה הוא כעומד לפני המלך, בצורה כזו לא יתפלל כלל¹⁸. אך אם הוא עם גופיה, בשעת הדחק שאם יתלבש כראוי יפסיד את זמן התפילה, יש להתיר¹⁹. ואם לא יפסיד זמן תפילה אבל יפסיד תפילה במניין אם יתלבש כראוי, עדיף שיתלבש כראוי ויתפלל ביחידות.
 - ד. לברך ברכה, בשעת הדחק²⁰ מותר ללא כיסוי פלג גופו העליון. אבל צריך שהבגד התחתון יהיה מהודק היטב כדי שיחוצץ בין ליבו לערוה, ואם אינו חוצץ אסור לברך. אבל ברכת המזון לא יברך ללא כיסוי פלג עליון²¹.

תפילת הדרך

- הלכות בין הזמנים**
- ה. אם ישן בלילה שנת קבע וממשיך הטויל למחרת, אומר תפילת הדרך שוב למחרת.
 - ו. אם ישן באמצע הדרך ואח"כ ממשיך בטויל באותו יום, אינו אומר תפילת הדרך שוב.
 - ז. אם הגיע ליעדו ואח"כ מסיבה שאינה צפויה יוצא לדרך שוב, יש לחזור ולומר תפילת הדרך.
- ברכות**
- א. כל שלא ראה את הים לי יום מברך ברכת הראייה, מלבד ביס המלח. ובמ"ב מבואר שמברך רק בפעם הראשונה שרואהו, ואם לא כירך הפסיד ומצוי שכשמתקרבים לים כבר רואהו לדג, ובהמשך הבתים מסתירים ונכנס לספק אם כבר הפסיד, וראוי לחשב את זה מראש.
 - ב. הרואה קברי ישראל, ולא ראה אותם בלי יום האחרונים, מברך אשר וכו'. ודנו הפוסקים האם מברך גם על ראייה מרחוק שאינה קשורה אליו כגון בנסיעה וכדו', וראוי להמנע מלהכנס לספק.
 - ג. ישנם מקומות שונים ששם הערבי מורה על נס שקרה שם, כגון "שבר אל יאהוד" בירדן על שם הנס של בקיעת המים, וישונים' שהשם הערבי מזכיר את הנס. מכל מקום הורו הפוסקים שלא מברכים ברכות הראיה על סמך הנ"ל, ורק במקום שמפורסם יודע לכל שייך לברך על סמך מסורת של גוים.
- דברים הנוגעים לסעודה**
- נטילת ידים**
- א. במי ים מלוחים מותר רק להטביל את הידיים (ואין צריך לנגב אא"כ נפשו קצה) אבל לא ליטול עם כלי. ובנוסח הברכה לדעת המ"ב יברך על

17. משנ"ב סי"ח ביה"ל ד"ה וי"א.
18. ובמ"ב ע"ה סק"ד כתב שצריך לכסות כל גופו, ובביה"ל צ"א ד"ה יצא כתב שכשאי אפשר עדיף שלא יתפלל.
19. בשם מרן הגרי"ש זצ"ל.
20. ע"ד מ"ב סק"ב.
21. הליכות שלמה פ"ב הערה 73 דחשב כלפני המלך.

נופשים כהלכה // 10

נלקטו מתוך סדרת שיעורים שמסר הרה"ג רבי דוד שרייבר שליט"א, רב ומו"ץ בבית ההוראה של הגרמ"ש קליין בבני ברק ומח"ס דיני מגדים וקנין יורה דעה. נכתב וסודר על ידי אחד השומעים - אחריותו הבלעדית. לשאלות הלכתיות בלבד בהלכות הנידונות בחוברת זו ניתן להתקשר ל 050-41-222-02

הלכות בין הזמנים

טבילת ידים²². ובכניסת שהמים מתוקים, לשיטת המחבר מברך על נטילת ידים, ולרמ"א על טבילת ידים, ופסק המ"ב כהתחבר.

ג. מעיינות שבדרכים שהמים שבהם אינם מרוכזים ועומדים במקום אחד, אלא נזחלים ומתפשטים לעוד מקומות, אין מועיל לטבול בהם ידיו²³. ובמעייני כזה שהמים שמרוכזים בו אינם זוחלים, ויש בהם מ' סאה²⁴, מותר לטבול ידים.

ג. ליטול מבקבוק נחלקו המג"א והט"ז כששופך ברצף בלא להפסיק, והמ"ב הכריע שהעיקר כהט"ז שמוחה.

ד. כידוע נחלקו הפוסקים האם מותר ליטול בכלי חד פעמי, ובשעת הדחק אפשר להקל. כלים זרוקים הנמצאים בדרכים בד"כ יש בהם פגומות, ולכן מהראוי לקחת מראש כלי קטן שיש בו שיעור.

ה. אין לו מים בדרך ורצה לאכול לחם, מבואר בכיבוד הלכה שרק בצורך גדול מאוד הותר לאכול בלא נטילת ידים. וכל זה רק אם במרחק של ד' מילים לפניו (72 דק') נסיעה או הליכה, ולאחריו השיעור מיל - 18 (דק') אין מים, ואז הותר לכרוך את ידיו בכיסוי (ולא את הלחם עצמו).

ו. ליטול ידיו בשתייה ממותקת שלקח עמו, מבואר במ"ב שמוותר רק בשעת הדחק. אמנם כשנשתנה המראה, אפי' נשתנה לעילויא כגון ע"י צבע מאכל, נחלקו בזה, ודעת הגר"א שנחשב לשינוי מראה ואין ליטול בהם.

שינוי מקום לעניין ברכה

ז. אדם שאכל ושינה מקום אכילתו, יש דברים הטעונים ברכה במקומו, וחייב לחזור ולברך שם ברכה אחרונה. ויש דברים שכשהלך ממקומו א"צ לחזור. ולענין ברכה ראשונה, אם שינה מקום בדברים שאינם טעונים ברכה במקומם, חייב לברך שוב, משא"כ בדברים שטעונים ברכה במקומם שאינו צריך לברך שוב. אמנם גם בטעונים ברכה במקומם

לפעמים צריך לברך שוב. כגון אם שינה מקומו לפני שאכל כוית²⁵. ולכך יש לשים לב כשנוטלים ידים בעצירה, וחשב שיספיק לאכול במקומו, והרכב כבר מתחיל לנסוע, שיאכל לפחות כוית.

ח. גדר שינוי מקום - כשנמצא בשרה או כל מקום שאינו מוקף מחיצות, ושינה מקומו מכלי שלכתחילה היתה דעתו לשנות, כגון שהתיישבו בגינה וחשבו לאכול, ומחמת אורח בלתי צפוי וכדו' רוצים לעבור למקום אחר, לדעת המ"ב אם רואה מקומו הראשון אי"צ לברך שוב, ואם אינו רואה מברך שוב, ואין נפק"מ אם נקרא מקום אחד או לא. וכשהיה בדעתו מתחילה לשנות את מקומו נחלקו האחרונים²⁶ האם מהני, או דמאחר ואינו מוקף לא מהני. ומ"מ מגינה לגינה ודאי נחשב כשינוי מקום.

ט. נסיעה ברכב - כל עוד שהרכב נוסע מבואר במ"ב²⁷ שנחשב מקום אחד. וכן מהעץ שסמוך לעגלה אל העגלה מבואר בשעה"צ²⁸ שאינו נחשב שינוי מקום, וממילא אפשר גם לרדת מהרכב ולהמשיך לשתות.

י. ישבו ואכלו ורוצים להמשיך ללכת, ולא היה בתכנית להמשיך ללכת עד שיגמרו, לא יעיל שבשעת ההליכה ימשיכו לעוס, כיון דכל אכילה היא בפני עצמה²⁹. אולם כל זה הוא רק בדבר שיש בו לעיסה, משא"כ אם אוכל דבר שאין בו לעיסה כגון סוכייה אפילו לא היה דעתו ללל להמשיך מותר³⁰.

יא. כל דין זה הוא רק כשהתחדש מצב, כגון שתחילה ישבו לאכול ורק אח"כ החליטו שרוצים ללכת, אבל אם תכננו מתחילה לצאת וכמצוי בטויל שאוכלים ממתקים ושותים בדרך, אפילו אם כשהתחילו לאכול עצרו בצד הדרך, נחשב שמופקעים מקביעות מקום אכילה, ומבואר בשו"ע³¹ דבאופן זה לענין ברכה אחרונה יושבים ומברכים במקום סיומם.

25. כמבואר בסיומן במ"ב קע"ח סק"ח.

26. במ"ב קע"ח סק"ו.

27. קס"ז סק"ב.

28. קע"ח סק"ח דלא כה"א.

29. כמבואר במ"ב סק"ט.

30. וכ"כ באגרו"מ ח"ב או"ח נ"ז.

31. כמבואר במ"ב כס"י קע"ח סק"ב.

ולעניין ברכה ראשונה מבואר במשנ"ב שיכולים להמשיך לאכול אפילו כשכבר אינם רואים את מקומם הראשון, ולכן אם עצר ולא כדי להתעכב אלא על דעת להמשיך בהליכה, גם כשאינו רואה את ההתחלה, וכן אם נכנס לתוך בית או כל מקום מקורה וכדו', מסתמך על ברכתו הראשונה.

יב. לעניין שתייה במסלול הליכה וכדו' ששותים הרבה בדרך בהפסקות, לעניין ברכה ראשונה כתב הביה"ל שאין שיעור זמן המפסיק בין שתייה ראשונה לשנייה, ואפילו הרבה זמן, וכל שלא הסיח דעתו, כלומר שמתכנן לשתות במשך כל הטיול, א"צ לברך שנית. אך לגבי ברכה אחרונה יתכן ויפסיד, כי שיעור עיכול של שתייה הוא מעט, וממילא אם שותה בהתחלה שיעור שמחייב ברכה אחרונה ויעבור זמן, אמנם אינו צריך לברך ברכה ראשונה, אבל יפסיד את הברכה האחרונה של השתייה הקודמת. ולכן ראוי לשתות כל פעם כשיעור ולברך ברכה אחרונה, וכשישתה שוב יברך ראשונה ואחרונה [אם זה לצמאו או שזה ממותק]. וכשהולכים כמה אנשים ביחד ומצוי שלוקחים גם מאחרים, לכתחילה ראוי שיכווין גם על מה שיתנו לו. אבל אם קונה בדרך עוד שתייה ולא חשב מתחילה שיהסר לו ויקנה, צריך לברך שוב³².

יג. מצוי בגנות וכדו' שמגיעים חבורה של אנשים ומתיישרים לאכול בכמה פינות וכדו', ויש אופנים שע"י כך מצטרפים ומתחייבים בזימון. וכדי לא להכנס לספיקות, ראוי שלפחות שלשה יקבעו להתחיל לאכול ביחד במקום אחד, ואח"כ יוכלו כולם להצטרף לענות מספק.

שבת

עירובין ותחומין

א. כאשר נמצאים בישובים, וגם בישובים גדולים שיש בהם הרבה בתים, אם הישוב לא מגודר כהלכתו, בהליכה בתוך הישוב אפשר להכשל באיסור תחומין. כגון אם יש בין הבתים רוחל גדול או שיש ביניהם מתני"ס וכדו',

32. כמבואר בס"י ר"ז ס"ח.

ושיעור המרחק שבין בתי המגורים הוא כשני בתים, אין לו מעלה של עיר ונמדד ממקומו, כלומר שמהבית עצמו אסור ללכת יותר ממרחק של קצת יותר מקילומטר (ולשיעור הגר"ח נאה פחות מקילומטר). וכ"ש ביציאה מחוץ לישוב שבהליכה לא רחוקה כבר ניתן להכשל באיסור תחומין, ואין מחשבים מרחק זה מהבית האחרון לישוב.

ב. גם אם תוך שיעור מועט נכנס לישוב אחר שמגודר כראוי, ברוב המקרים אסור ללכת בתוך הישוב השני מרחק של אלפים אמה מהישוב הראשון, שהוא קצת יותר מקילומטר.

ג. כאשר מניחים עירוב תחומין צריך לדעת את ההלכות היכן להניח כדי שיועיל, ויש אופנים שמחמת זה לא יוכל ללכת במקום הישוב עצמו לצד השני כמעט כלום. וכן לפעמים העירוב מתיר לו רק ללכת ולא לחזור מהמקום שהולך אליו. ולכן חובה לברר את המציאות מבעוד מועד אצל היודעים ומכירים את פרטי ההלכות.

ד. עירוב - לצערנו בהרבה מקומות הדברים נוגעים באיסורים גמורים³³, ורבים טועים בזה כי רגילים למקומות מושבותיהם ששם הנושא הוא הידור או חומרא.

ה. גם בישוב שנראה הכל סגור ומוקף, יש פרטים במחיצה שכלי זה לא נחשב מחיצה, ולא מספיק מה שנראה לעין שיש מחיצה שלמה. וכל שכן כאשר הישוב מוקף בצורת הפתח, שבדברים קלים ודקים המצויים לרוב ואינם ניכרים וידועים אלא למי שבקי היטב בהלכותיהם, העירוב נפסל. וגם אם המחיצה שלימה עדיין ישנו שאלות של שכירות ושל קרפיות. וכן צריך בדיקה ממש לפני שבת בגלל רכבים או בניה וכדו' שיכולים להזיק לצוה"פ או לחיים. ולכן בכל הנ"ל צריך להתיעץ מבעוד זמן עם היודע ומבין בכך. וגם לשמוע עצות. וכידוע למתמצאים בדבר, ישנם מקומות שהעירוב פסול לחלוטין, או כשר ברמה שלגבי אוכל למשל לא היה מעלה על דעתו להכניס לפיו.

ו. במקרה שהמחיצות אינן כדיון, אפילו כששוכר לבד בית וחצר או

33. וכלשונו של החז"א הרי"ז מחלל שבת בטוהרה רח"ל.

נופשים כהלכה // 12

גינה צמודה, אין להוציא לחצר הפרטית שלו, אלא אם כן היא מוקפת וגדרה כדון. וביותר, גם אם נמצא במתחם סגור לחלוטין ונמצאות ביחד כמה משפחות באותו בנין או באותו חצר, צריך עירוב ביניהם. ותלוי אם כולם אוכלים ביחד באותו אולם. ומ"מ גם כשאוכלים ביחד, לפעמים יש עובד או מישוה אחר שלא קשור אליהם שמצריך עירוב.

ז. וגם כשעושים עירוב לפעמים יש עובד גוי שגר שם, או שהבעה"ב חילוני, ולפעמים אוסר את העירוב, ותלוי בכמה פרטים. וכן בבתי מלון ובתי הארחה שמתארחים בהם מחללי שבת בפרהסיא, לפעמים הטלפון בתוך שטח המלון נאסר, ולכן צריך לברר אצל היודעים בזה את פרטי ההלכות. ובפרט כשרוצים לסמוך על החצר הסגורה, או לגדר את החצר וכדו', צריך לברר את פרטי המציאות וההלכה.

ח. יש לציין שגם כשביררו ויש במקום עירוב מהודר שניתן לסמוך עליו, יש לשים לב שישנם מקומות שהם חוץ לעירוב, כגון חוף הים או גינות שמחוץ ליישוב וכדומה, ויכול בנקל להכשל שם באיסורי הוצאה.

קבלת שבת

ט. ישובים שמקבלים שבת מוקדם יותר, אם רוב הציבור מתפלל בבית הכנסת, כמצוי בישובים קטנים, נגזרים כולם אחריהם לענין איסור מלאכה, ומיד כשהם קיבלו שבת נאסרו גם האורחים בעשיית מלאכה, אפילו אם הם עושים לבד מניין במקום האירוח שלהם.

י. כשמארגנים מנין למעריב בליל שבת בדירה או בבית הארחה וכדו', וכן בכל מקום שאין בו מנין בקביעות, אין אומרים ברכת "מגן אבות".

קידוש

יא. לקדש על כוס חד פעמית, נחלקו בזה הפוסקים, ולכו"ע זה לא לכתחילה. וכן תלוי האם הכוס היא מסוג הכוסות הראויות לשימוש חוזר, שבוזה יש יותר מקילים, ולכן כוס חד פעמית מפלסטיק עדיפה משל קרטון. אמנם גם בשל פלסטיק, אם כבר השתמשו בכוס פעם אחת יש בזה חיסרון, וגם צורת הכוס משנה, דאם היא מקוממת יש בזה יותר חיסרון.

מלאכות שבת

יב. אפשר להכשל בלא משים בחילול שבת רח"ל בשימוש במכשירים שונים שלא רגילים אליהם בבית, או מְדַגְם שונה, ולכן חובה לברר בעוד מועד איזה מכשירים ישנם וכמה הם שונים ממה שיש בבית, וכיצד ניתן להתמודד איתם. כגון מיני בר, שיש שנדלק המנוע או נורה כשנכנסים מים אחרים. טרמוס חשמלי עם תרמוסטט. מזגנים חדשים שיש בהם חיישנים שמשנים מיידית את מצב הקור כשאדם עובר לידם או פותח דלת וכדו', ולעיתים נדלקת גם נורה. מוני מים. סוגי מקררים שכל פתיחה מפעילה רישום וכדו'³⁴. עין אלקטרונית שגורמת להורדת המים בשירותים. כרטיס חכם. מצלמות אבטחה. גלאי נפח שמדליק ומכבה את האור או את המזגן בכניסה וכיציאה מהחדר. הפעלת מאורר או אור בכניסה לשירותים. ויש מלונות שיש בהם רישום מסודר של כל פתיחה וסגירה של דלת החדר. בכל אלה ועוד אפשר בנקל להכשל, ובחלקם אפילו לא מועילה אמירה לעכו"ם. ולכן יש לתכנן קודם היציאה את כל הדברים הנ"ל.

יג. כיריים חשמליות עם מתכת מלמלה, אפילו אם המתכת מכוסה ואין חשש של גרוף וקטום, מכל מקום יש כאלו שכאשר מסירים מהם את הסיר וכדו' נדלקות הכיריים או נכבות, ולכן צריך כיריים מיוחדות של שבת. או שמופעלות ע"י שעון לסעודה אחת.

יד. אם לא הביא נייר כסף עבה או פך (בלעך) ורצה להניח את התבשילים מערב שבת ישירות על הגז, או ע"ג מתקן שלמטה מונחים נרות לחמם, יש לתת את הדעת בדיני שהייה שלפחות יהיה מבושל כמאב"ד ושאר הלכות, וכן לא להחזיר אוכל על האש אף אם עודו בידו והיה בדעתו להחזירו.

טו. חשוב לשים לב כשמגזיעים לפני שבת או אפילו קודם ומשאירים את הדברים במוזרזות, מצוי מאוד שיכשל בבורר, וכן בהזות מוקצה.

34. מקור דיגיטאלי שרצה לשים לו שעון שבת, יש לברר האם מותר ללא נטילת רשות מהבעה"ב.

טז. להזמין למוצי"ש נהג יהודי או גוי, אם ברור שיצא ממקומו קודם צאת השבת - נחלקו הפוסקים האם מותר.

יז. ערסל המחובר לעץ עצמו, אסור להשתמש בו. וכן אם הערסל מחובר ליתד שמחוברת לעץ אבל העץ כולו מתנועע מחמת הערסל.

יח. ברמ"א כתב שלכתחילה טוב להחמיר שלא לאכול בגינה בשבת מחשש שישפכו מים ויעבור על מלאכת זורע.

יט. מותר ללכת על דשא בשבת, אלא אם כן זה פסיק רישא שיתלשו עשבים במרוצתו (כגון אם רץ).

כ. אם נדבק לגופו או לבגדו דשא, אין להסירו בידים כיון שהוא מוקצה.

כא. ניאגרה (המתקן העליון שמעל האסלה) שמונח בתוכה חומר שצובע ובשבת עצמה אי אפשר להוציאו, נחלקו הפוסקים אם מותר להשתמש בה בשבת³⁵.

יחוד

א. מצוי שנוסעות כמה משפחות ונמצאים בבית יחד, וחלקם יוצאים מוקדם בבוקר להתפלל או לטייל, או חוזרים מאוחר בלילה, ויש לשים לב להיזהר מייחוד, ולכמה דברים חמור יותר קרובי משפחה כי לפעמים מוגדר לבו גס בה, שלכמה פרטים דינו שונה, כגון בעלה בעיר שלא מועיל בליבו גס בה. ולענין פתוח פתוח בליבו גס בה נחלקו הפוסקים.

ב. נוסעים טיול גיפיים טרקטורונים קבוצת נשים עם נהג, בשטחים שוממים, וכן שיט בסירה, ישנם אופנים שיש בהם איסור יחוד וצריך לברו, [מלבד הפריצות שבדבר].

³⁵. מנח"ש ח"ב י"ז, שבה"ל ח"ח קס"ז. וע"ע אורחות שבת פט"ו סס"ד ובהערה, ולכן לכתחילה רדאי לבדוק בערב שבת ולהוציאו.

לא תתורו, דרכא אחרנא

א. החולק במקום שאפשר להכשל בראיות אסורות, ויש לו דרך אחרת ללכת מבלי חשש זה, לפי חלק מהראשונים בכיבוד הגמרא אפילו אם שמר עיניו כראוי ולא נכשל, עצם מה שהלך בדרך זו נקרא רשע. ולכן כאשר יוצאים לאתר מסוים, או נוסעים למקום מסוים, החובה לבדוק אם איכא דרכא אחרנא להגיע לאותו מקום, או להגיע בשעות בהן לא יכשל בראיות אסורות. ויש לדון מה נקרא "דרכא אחרנא" - שעות אחרות, או מקום דומה, או אפילו כשהנסיעה בדרך שאין בה מכשול כרוכה בהוצאת ממון יותר מדרך השניה.

ב. ובמקומות שיש לו חשש גמור של הסתכלות, שיתכן ויעבור באיסור דאורייתא (הסתכלות להנאה, או כשרדאי יבוא להרהור), ככה"ג לפעמים אין כל מנוס מלהימנע להגיע, או להוציא הוצאות כדי להימנע מלהכשל.

ג. כאמור לעיל לפי חלק מהראשונים גם בהסתכלות בהעברה בעלמא וכשלא יכשל מחמת זה בהרהור, כשאכ"א דרכא אחרנא וכלל זאת הלך, אפילו לא נכשל כלל נקרא רשע. והעיקר שצריך לזכור בכל הדברים האלו - הרי מוציאים הוצאות מרובות עבור הנופש, ואם כן כל שכן שצריך לחשב מראש ואפילו להוציא ממון כדי שלא להכשל בהלכות חמורות אלו, ובפרט שיעיקר המקום שהיצר משקיע להפיל ולהכשיל הוא בזה, וכידוע שהנזק הוא רב ועצום גם לזמן גדול ורחוק אחר כך. ולכן צריך להשקיע מראש במחשבה ובהוצאות כיצד לצמצם מה שיותר נזקים אלו.

ד. וכן כששוכרים מקומות שיש בהם מכשירים המהורים מכשול רח"ל, לפחות מצד דרכא אחרנא צריך לדאוג שלא תהיה אפשרות שימוש בהם, ולא לסמוך רק על זה שלא מדליק. [מלבד המכשולות שכידוע נגרמו מזה כשההורים יצאו לטיול וכדו' ואכמ"ל].

נופשים כהלכה // 14

שונות

- א. מצוי שנמצאים ליד הים בשעת השקיעה ורוצים לצלם את השמש, יש בכך שאלה של איסור דאורייתא.³⁶
- ב. בזמני שינויים של כמה דקות בין המקומות השונים.
- ג. רכיבה על סוסים וכדו' ללא אוכף מובאר בשי"ע שאסור. יש מקום להקל אם לבוש בבגדים³⁷, ויש מתירים למי שאינו רגיל בכך או ברכיבה למרחק קצר³⁸.
- ד. שוכר בית עם אקווריום, או שיש בחצר בעלי חיים כתרנגולים וכדו', יל"ע האם נחשב שזה שייך לו ואם כן חל עליו הדין להאכילם, וממילא יהיה אסור לאכול קודם שהאכילם, ואם מוטל עליו להאכילם גם אם אינו נחשב כשוכר י"א שהוא בכלל החיוב והאיסור. וכן אם יצא לטיול וכדו' ולא נתן להם לאכול, י"א דאפילו כשאינו בביתו ושכח להאכיל את הבע"ח אסור לו לאכול³⁹. אך אינו צריך להוציא ממון כדי לחזור להאכילו⁴⁰.
- ה. לתת לבעלי החיים אוכל בשבת, אם אין להם מבלי שירביא להם, או שהורגלו לקבל אוכל ולא יטרחו לחפש לבד ולאכול מההפקר, גם אם הם לא שלו, מותר לתת להם כדי צרכן, אבל רק כאשר הם של ישראל. ובכלל בכל אופן רשאי לתת לפניו⁴¹.
- ו. שואל או שוכר רכב, יש להזהר שלא יחזיר אותו עם יותר דלק ממה שקיבל בשעת השאילה, כדי שלא יכשל בריבית⁴².

36. עיני שו"ת מנחת יצחק ח"י סימן ע"ב ושו"ת שבת הלוי ח"ז קל"ד ובחט שני בכרך של הלכות פסח.
 37. משנה הלכות ח"ז סי' רכט.
 38. ארצה"פ אעה"ז שם.
 39. שעי"ת.
 40. ולא גרע מעיקר צער בעלי חיים שמוחר כדי להוריח ממון [מלכים אומנין].
 41. שבי"ד סעיף י"א מ"ב וביה"ל שם.
 42. בשיעור מועט ממש, יש אופנים שניתן יותר להקל בזה, ואכמ"ל. ונעצה כדי לא להכנס לחשב איסור ריבית ניתן לקבוע שאם החזיר יותר דלק התוספת תהיה כתוספת מחיר בשכירות, ובלקח בהשאלה כתשלום עבור השימוש ולא כתוספת על הדלק שקיבל.

- ז. כששוכר דירה, דינו שעל מה שיש לו רשות להשתמש מתחייב כשמירה כשומר שכר, ועל מה שאין לו רשות כשומר חנין, ולכן גם אם ילד קטן שבר דבר, אפילו אם זה מהדברים שאין לו רשות להשתמש נחשב כפשיעה⁴³, וחייב ליידיע את הבעלים, או לסכם עמו מראש שלא מקבל אחריות על דברים קטנים שמתקלקלים.
- ח. מצוי שרוצה לארח אנשים נוספים במקום ששוכר, ובדין זה יש פריטים רבים, כגון אם שכר לפי מיטות או לפי מספר ממוצע של אנשים, וכן אם זה ארעי או בקביעות, וכן אם האורח הוא מהסמוכים על שולחנה. ובכל כה"ג יש לברר הדין.

לא ילבש

ט. הולכים לטייל וכדו' וחסר כובע לכיסוי ראש, והאיש רוצה ללבוש מטפחת של אשתו או להיפך כדי להגן מהחום והשמש, נחלקו הפוסקים האם כאשר לובש רק בגד אחד ועושה כן רק להגן מותר, והחכמ"א מחמיר בזה. ולכן לכתחילה יזכור להכין כיסויי ראש לכל המשפחה.

טבילת כלים

י. בקבוקי שתיה העשויים מזכוכית (ישנם סוגים של מיצים טבעיים, יינות ומיצי ענבים), אם רוצה למלאות שנית את הבקבוק יש לברר היכן הוא נוצר, שמא חייב בטבילת כלים.
 כאשר מגיע למקום שמתאכסן בו וחסרה לו כוס וכדו', או שעד שפוחת את כל החבילות שלו רוצה להשתמש בכוס של בעה"ב, או לחמם מים בכדי החשמלי של הבעה"ב, או להשתמש בסכין שיש שם כדי לחתוך אוכל קר, למרות שהכלי אינו בבעלותו והוא רק שואל נכנס לשאלה של איסור שימוש ללא טבילה. [וכששוכר בית חמור היין מבית מלך ששם יש מצרפים שנחשב לכלי סחורה, וגם שאין בידי להטבילין].

43. לענין קרקע נחלקו הראשונים הלכה האם חייב עליו בפשיעה, ובדברים המחוברים לקרקע נחלקו האם הם בכלל קרקע, וכן דנו מה מוגדר מחובר לענין זה.

יא. מצוי שמשתמש במנגל ומצד איסור כשרות קונה רשת חדשה, וצריך לזכור שהיא טעונה טבילה. בתבניות אלומיניום חד פעמיות שניתן להשתמש בהן כמה פעמים, דנו הפוסקים אם לשימוש חוזר טעונות טבילה, והעצה היא לפתוח לגמרי את התבנית ואח"כ להחזירה לצורתה הראשונה.

יב. טבילת כלים צריכה להיות במקוה הכשירה לכך כדין, ומענינת או נחלים וכדו' לא מועילה בהם טבילה.⁴⁴

עבודה זרה

יג. מבואר בש"ך שאסור להיכנס לכניסה וגם לצורך שירותים,⁴⁵ ואפילו להיכנס לחצר של ע"ז אסור.⁴⁶ וכ"ש אם נכנס כדי להביט בצורה יפה שיש שם וכדו'.⁴⁷ ולהיכנס למגור מחלוקת.⁴⁸ כמו"כ אין להסתכל מבחוץ על דבר יפה שלהם, כגון גן הבהאים⁴⁹ בחיפה או בסמוך לטל-סטון (מגור השתקנים) שיש בהם גינות שנעבדו לשם ע"ז.⁵⁰ ונחלקן גבי כניסה או ראייה במקומות השייכים למוסלמים.

לא תהנם

יד. לומר לגוי המשכיר, או מוכר בקיוסק או בכניסה לאתר, נהג אוטובוס וכדו' - "שלום", פעם אחת מותר, אך לכפול אסור. ולכן עדיף להקדים לומר כדי שלא יצטרך לענות "שלום שלום". (האיסור לכפול הוא רק במילה "שלום" ולא במילים אחרות בעלות משמעות דומה).

44. מחמת חששת חזילה ממי גשמים. ואין צריך לומר שבטבילת-מצוה חובה לברר על רמת כשרות המקוה במקום ואכמ"ל.
 45. ש"ך י"ד רמט, ויש שחששו בזה לאיסור תורה, ולכן אין להתייר אפי' במקום איבה.
 46. וכתב החיד"א בבית עולם שם שהנכנס לבית ע"ז הרי הוא כנפסי הסטרא אתרא של הטומאה ומטמאים אותו מעט מעט ולא ידע כי בנפשו הדבר.
 47. ובאגרות משה י"ד ג' קע"ט אות ו'.
 48. ע"י צ"ח א"ע ח' י"ד צ"א וע"ע חיים ביד סכ"ו.
 49. לענין הונן עצמו הדבר שנוי במחלוקת, וי"א שלפחות נכלל ב'החזק מהכיעור'.
 50. י"ד סי' קמ"ב סט"ו.

יד. כשצריך לקנות מצרכים, לשכור חדר או מקום להתארח, להזמין הסעה וכדו', יש חיוב להעדיף לקנות אצל יהודי ואפילו מחלל שבת⁵¹ וכ"ש אם הוא שומר שבת, מאשר אצל גוי.⁵² וכשאצל הגוי מעט יותר זול, אם היהודי שומר שבת ואינו אדם עשיר, גם ככה"ג יש חיוב לקנות אצל השומר שבת. ובמחלל שבת כנגד גוי, וכן שומר שבת כנגד יהודי שאינו שומרה, כשההפרש מעט יש צדדים להחמיר.⁵³

כשרות

כשרות המאכלים / בישולי עכו"ם / כשר וחלב וכו'

א. הרוצה לקנות ציפיס או פלאפל וכדו' שמוטוגן במכונה ע"י גוי או על ידי יהודי שאינו שומר תו"מ, אף אם השמן כשר לכאורה יש לחוש לבישולי עכו"ם (לגבי מומר נחלקו הפוסקים אי דנים אותו כעכו"ם לענין הבישול). וכן שווארמה גם הנמכרת במקומות עם השגחה ראויה יש אופנים שכאשר חלק מהפעולות נעשות ע"י פועל גוי לדעת השו"ע יש לחוש שגאסר משום בישולי עכו"ם.⁵⁴

ב. כשרוצים לקנות קפה במסעדות או בתחנת עצירה וכדו', מצד בישולי עכו"ם לרוב הפוסקים מותר לקנות קפה במסעדה של גוי. ומצד עצם כשרות הדבר, אם המכונה מוציאה רק מים חמים, ואין בה בישול שאר דברים, מותר לקנות קפה כשרואה שלוקח מים ממכונה זו ולא מכלי אחר. [לא צריך לחשוש מצד זה שלפעמים מכניס מהמכונה מים לדברים שאינם כשרים וזיעה חוזרת].

ג. כשקונים בתנות של תחנת דלק וכדו' בורקס או עוגה שכבר מוכנים לאכילה (עם הכשר) ומבקשים מהגוי שבתנות שיחמם במיקרוגל או

51. כי יש אומרים שלענין מומן מצווה להחיותו.
 52. אהבת חסד.
 53. ד"ש שס"ל דשומר תו"מ עדיף לענין להחיותו בממון מאשר שאינו שותומ"צ.
 54. עיין שלחן מלכים שער ו' פרק א'.

בתנור, אין בזה איסור של בישולי עכו"ם, אך יש לחוש בלביעות של מאכלים האסורים. והעצה היא שיעטוף בתוך ניילון או נייר כסף וגם יכניס למיקרוגל או לתנור בתוך כלי סגור, וכשהוא כבי כלים סגורים מהני בשעת הדחק. ולגבי פיצות מוכנות אלא שאינן אפויות, אם המחמם הוא ישראל החשש הוא רק לבליעות, אולם אם הוא גוי (וי"א גם מחלל שבת) יש לחוש בפציות משום בישולי עכו"ם.

ד. וכן כשמגיע למקום ואינו יודע את טיב הכשרות של הסירים וכדו', ורוצה להניח אוכל ע"ג הסיר שלו להפשר, אם יניח בתוך שני כלים סגורים ויהיה יבש ביניהם ונקי, יכול להכניס לתנור או מיקרוגל וכדו' אם הוא נקי.

ה. להשתמש במנגל שמצוי בדרכים, בדרך כלל אין כל היתר, כי יש בו שומן ממש בעין.

ו. כשמצא במקום שיש רק כיור אחד, לכתחילה לא יניח כלים חמים בתוכו, וכן לא יערה מים חמים על הכלים שבתוכו.

ז. כד ששמלי אין צריך לחשוש שמא חיממו עליו דברים אסורים, אבל אם הוא עשוי ממתכת או מפלסטיק שיש מתכת בתוכו, נכנס לשאלה של איסור שימוש ללא טבילה.

ח. וכן אין לקחת כלי ששימושו בצונן משָׁכָן שאינו שומר תו"מ, או להשתמש בכלים שישנם היכן שנמצא. דגם בזה יש שאלה של שימוש ללא טבילה.

ט. ולהשתמש בסכין יותר חמור, וביותר אם חותך מאכלים חריפים שיכול להכשל במאכלות אסורות ממש, כיון שהחריף מפליט בליעות ישנות ומשביחן⁵⁵. וגם בלא חריף לכתחילה לא ישתמש בצונן יבש, אלא אם כן יערה עליו מים רותחים. וכן בקוצץ ירקות (סלייסר וכדו') יש לחוש שהגוי חתך פירות וירקות חריפים מעט או חמוצים שהיו של

55. מאחר ומציאות דין מעלת חריף בחיתוך בסכין או מגרדת וכדו' שמפליט ומכליח ומשביח אפילו אחרי זמן מרובה אינו יודע להרבה משומרי תורה, וישנם אופנים שכאשר ישתמש בהם לחריף יאסר אפילו בדיעבד ובלא מודע יאכל בליעות אסורות, לכן מהדואו להביא סכין מקלף וכדו' משלו.

טבל וערלה, וכשהיהודי חותך בהם אחר כך ירקות או פירות חריפים או חמוצים קצת, אפילו שזה בצונן נכנסות בהם הבליעות של איסור שהיו בסכינים.

י. בדרך כלל אי אפשר לסמוך על בעל המקום שאומר שמשתמש רק בכשר, כי לא תמיד הוא נאמן, וגם מונחי ומושגי כשרות היסודיים אינם ידועים ונהירים לו, ובמיוחד אם משכיר גם לכאלה שיתכן והשתמשו באיסור.

יא. כשמתיישרים לאכול על ספסלים או שולחנות שבגינות, ובצד השני יושב חילוני או גוי ואוכל את מאכליו, או אפילו יהודי שומר תו"מ ואחד אוכל לחמניה עם בשר ואחד עם חמאה, מותר. אבל אם יושבים יחד משתתפי נסיעה מאורגנת וכדו', הדין חלוק: אם לא מכירים כלל אחד את השני לא צריך לחשוש, אולם אם מכירים וכל אחד מניח את שלו על השולחן או הספסל, צריך לעשות היכר ביניהם.

יב. לקנות מוצר שאין עליו כשרות ראויה, גם אם כתוב עליו שהוא מאה אחוז טהור, יש לחשוש שמא מעורבים בו רכיבים אחרים באחוזים קטנים שלפי התקן מותר עדיין לכתוב שהוא מאה אחוז טהור.

יג. ישנם מוצרים ללא הכשר הזהים ממש לאלו שיש עליהם הכשר, ולכן כשקונים בחנויות המוכרות גם מוצרים ללא הכשר חשוב לשים לב האם יש על מה שקונים הכשר.

יין נסך / כשר שנתעלם מן העין / חלב עכו"ם

יד. בית הארחה וכדו' שמסתובבים שם מנקים עובדים זרים או מחללי שבת, צריך לברר את התנאים שמותר להשאיר בחדר או במקפיא הציבורי במטבח בקבוק יין פתוח, או בשר שהביא עימו.

טו. חלב שמוכרים במשק בעלי חיים, אם לא ראו את החליבה בהרבה אופנים אסור, ומצוי שעובדים זרים מתעסקים בחליבה. ואפי' כשישראל עומד ורואה יש מחמירים אם הישראל לא בדק את הכלים לפני החליבה, וכ"ש אם נמצאת במשק חיה טמאה שיש לה חלב.

דיני הקריעה בראיית ירושלים והמקדש

א. המשתמטים מחיוב קריעה על מקום המקדש ועושים תחבולות שונות להיפטר מזה, אינו מנהג ותקנים, ודברי השי"ס והשו"ע סימן תקס"א מטפחים על פניהם⁵⁶.

ב. יש מהפוסקים שסוברים שהמקנה את בגדו לאמור כדי להיפטר מהקריעה אינו מועיל, ולכו"ע אין ראוי לעשות כן.

ג. חיוב הקריעה הוא רק כאשר בין ראייה לראיה עברו לי יום⁵⁷. ואם ראה בשבת או בשאר ימים הפטורים מקריעה, ואח"כ תוך לי יום ראה ביום חול אינו צריך לקרוע.

ד. ראיית מקום המקדש מחייבת קריעה⁵⁸. החיוב במקום המקדש הוא כשרואה את כיפת המסגד⁵⁹, ויש פוסקים שהחיוב חל כבר בראיית הכותל⁶⁰. והסתייפלר זיע"א נהג להקפיד שלא לראות את חומות ירושלים עד שהגיע לכותל.

ה. כשמגיע לכותל קורע על מקום המקדש ועל ירושלים ויוצא בזה ידי חובה⁶².

ו. הקריעה נעשית במעומד ובידיו⁶³. ויכול להתחיל בכלי ולהמשיך ביד. וקורע משפת הבגד לכתחילה בצד שמאל⁶⁴, ואם אי אפשר יכול גם בצד ימין⁶⁵. שיעור הקריעה הוא טפח⁶⁶ כנגד הלב, לאורך ולא לרוחב⁶⁷.

56. שבה"ל ח"ז סימן ע"ח, ובספר קרא עלי מועד הביא מהגרד"ק שעדיף לא לילך לכותל מאשר לקחת מאחר את בגדו ולהפטר מקריעה.

57. שו"ע סימן תקס"א ס"ה.

58. שו"ע שם סעיף ב. נאג"מ אור"ח ח"ה סימן ל"ז א].

59. ב"ח ופאת השולחן.

60. הר הקודש בשם מהר"ל דיסקין.

61. ארחות רבינו ח"ב עמוד קמ"ח.

62. והסתייפלר זיע"א נהג להקפיד שלא לראות את חומות ירושלים עד שהגיע לכותל.

63. שו"ע סעיף ד. ויש מקילים בזה לקרוע בכלי כדין שאר קרוביו. וכענין בכף החיים סק"א.

64. מ"ב סק"ג.

65. פוסקים, הר הקודש.

66. שו"ע אור"ח סימן תקס"א ויר"ד סימן ש"מ.

67. חכמ"א כלל קנ"ב דין ב.

ז. לדעת הרמ"א הקריעה בכגד העליון הוא גם כאשר לבוש חליפה. ולכן כשאנו חפץ לקרועה, יוריד את החליפה ויקרע את החולצה⁶⁸.
ח. אפשר להשתמש מספר פעמים באותו בגד לקרוע בו תחת מקום הקריעה הראשון.

קביעות עיתים לתורה

א. עוד דבר נחוץ מאוד לעורר עליו הוא ענין קביעות העיתים לתורה, שדווקא אצל בעלי בתים שיש להם קביעות לדרך היומי וכדו', יותר מצוי שמקפידים, אבל מי שרגיל שכל יומו מלא בתורה ובימים אלו ממעט, לעיתים שוכח חיוב קביעות עיתים על כל איש מירא"ל בכל מצב וזמן. והוא חיוב יומי כמש"כ הרמב"ם שהייב לקבוע לו זמן לתלמוד תורה ביום ובלילה שנאמר והגית בו יומם ולילה. וכן פסק השו"ע ביר"ד סימן רמ"ו ס"א, ואצ"פ שפסק שם ובשעת הדחק אפילו לא קרא רק קריאת שמע שחרית וערבית לא ימושו מפני קרינת ביה, מאן לימא לן דבין הזמנים שעת הדחק קרינת ביה, ועוד אטו בלולב ומצה ושאר מצוות נמי מניח את חיובו על שעת הדחק. אך באמת שעצת היצר היא להרחיק את האדם מתלמודו שקנה לו בחודשי הקיץ ולאבדם ממנו, ולהזיק לו בימי אלול הנחמדים, באם תעזבני יום - יומיים אעזבך.

הלכות לכהנים בטוילים

כהנים אסורים ליטמא למת או לקבר.
גם לקברי צדיקים אסור לכהן להטמא.
יש להזהר גם מעצים מסככי לקברים.

68. גליין מהרש"א סימן ש"מ סעיף ז.

הלכות בין הזמנים _____ מה

גם כהן קטן אסור להכניסו למקום טמא, כגון שהולך אחרי אמו. אסור לנסוע במכונית, מטוס או רכבת הנוסעת על גבי קבר או במקום טמא, כגון מנהרה שעובר בה נפטר. גם מקברי עכו"ם יש לכהן להזהר מטומאה. יש להרחיק ארבע אמות (2 מטר) ממקום טומאה אלא אם כן יש מחיצה מפסקת. מידע נוסף לכהנים: 02-5862153, 079-5738138.

רשימה חלקית בלבד של מקומות שיש לחשוש בהם לטומאת קברים נערך על ידי איגוד טהרת הכהנים, עודכן תמוז תשע"ח

ירושלים

העיר העתיקה: כשנכנסים משער יפו יש מצד שמאל עצים המאהלים על שני קברי עכו"ם. אם פונים ימינה, אחרי שתי המנהרות העוברות מתחת לבנינים יש פניה חדה שמאלה (צמוד לשער ציון) ומעליה עץ המאהיל על שטח הכנסיה הארמנית שבסמוך. יש האומרים שהעץ מאהיל על שתי מצבות ארמניות (ועי' בטהרת הכהנים סי' שעב סק"ח).

הר הזיתים: כביש דרך יריחו העובר בהר הזיתים - בקטע שיש בית קברות משני הצדדים. השביל היורד מדרך יריחו ליד אבשלום, ומשם עד מעיין השילוח עד דרך יריחו.

שאר הכבישים בהר הזיתים תוקנו. במפות שפורסמו לפני עשרות שנים הזהירו על מקומות נוספים, אבל זכינו במשך הזמן שהגדר הוחזרה למקומה המקורי.

מדרכת הטיילת שבכביש העופל בצדו של הכביש הפונה להר הזיתים. במחיצת רוקפלר נמצאים גולגולות ועצמות אדם.

קבר שמעון הצדיק: ישנו חדר הבנוי מחוץ לפתח המערה. בין החדר

מו _____ הלכות בין הזמנים

למערה השאירו סדק רחב יותר מטפח כדי שכהנים יוכלו להכנס לחדר החיצון, אלא שכל העובר תחת הסדק מחבר את שני האהלים. הר המנוחות: בכביש להר המנוחות יש מקומות שהכביש עובר תחת עצים שמאהילים על הקברים.

גן העצמאות: בגן העצמאות ישנם קברי עכו"ם נראים לעין. סנהדריה: בגן הסנהדרין ידוע שהיו מערות קבורה. ברח' חטיבת הראל (המשך שד' אשכול) סמוך לבית הקברות סנהדריה לעתים העצים מאהילים על המדרכות. בבית הלויים ישנה סככה לכהנים שממנו יתכן לפעמים חיבור אהלים לבנין עצמו.

שמגרי: בבית הלויים יש פתחים וחלונות שיש מעליהם גג בולט טפח, ויש להרחיק מהגג ד' אמות.

קבר רחל: כל המבנה החדש של קבר רחל.

אזור הירוש

באר שבע: מתחת לקניון הגדול בתחנה המרכזית, ישנם קברים ישנים (ספק של יהודים) שלא נעשה עליהם אוהל חוצץ כראוי.

מערת המכפלה: לא ידוע בדיוק היכן הקברים ואיפה עשו תיקון, מלבד העובדה שיש זמנים שהדלתות לאזור הערבי פתוחות ושם ידוע שיש טומאה, ולכן יש לעמוד בחוץ.

מערות בית גוברין: חלקן הן מערות קבורה.

אזור המרכז

תל אביב: רחוב קיבוץ גלילות (בקטע שבין רחוב שוקן לרחוב הרצל) במדרכה הצפונית, אבל הכביש עצמו והמדרכה הדרומית תוקנו. וכן מותר לנסוע לאורך רחוב קיבוץ גלילות במקום שחוצה את רחוב הרצל.

נופשים כהלכה // 19

נלקטו מתוך סדרת שיעורים שמסר הרה"ג רבי דוד שרייבר שליט"א, רב ומו"ץ בבית ההוראה של הגרמ"ש קליין בבני ברק ומח"ס דיני מגדים וקנין יורה דעה. נכתב וסודר על ידי אחד השומעים - אחריותו הבלעדית. לשאלות הלכתיות בלבד בהלכות הנידונות בחוברת זו ניתן להתקשר ל 050-41-222-02

הלכות בין הזמנים _____ **כז**

רחוב הרצל בקטע שמאחורי פינת קיבוץ גלויות עד בנין רהיטי מרס.
 רחוב אבני זכרון חוצה את בית הקברות נחלת יצחק. ברחוב ישנם אילנות שלפעמים מאהילים על קברים ועל הרחוב. יש לשים לב לכך בעיקר בעליה לקברו של הצה"ק משטפנשט הטמון שם.
 רמת גן: בפארק הלאומי יש קבוצת קברים באמצע הגן עם עצים מאהילים עליהם ועל סביבתם. הקברים ניכרים וכולטים לעין.
 קרית ספר - אלעד: בצומת גמזו בכביש 444 בפניה ימינה ממודיעין עילית לכיוון אלעד במסלול הנוסע צפונה לכיוון ראש העין כ-300 מטר צפונית לציאה מכביש 443 (לפני הפניה לבית הקברות חדיד) בנתיב השמאלי הסמוך לשטח ההפרדה וצריך להקפיד לנסוע בנתיב הימני..
 קיבוץ חפץ חיים: יש להזהר מעצים המאהילים על בית החיים סמוך לכניסה לפארק המים.
אזור הצפון
 זכרון יעקב: בגן הנדיב ישנה מערה בה קבורים הנדיב ואשתו. בחצר שלפני המערה יש גג הסוכב את כל החצר ומאהיל על פתח המערה, ועל כן אין להכנס לחצר זו.
 חיפה: בכביש החוף בכיוון תל אביב יש קטע כביש הנקרא מסילת הברזל העובר על קברים. יש לפנות שמאלה לפני בנין בית דגן ולנסוע דרך הרחובות הצדדיים כדי לעקוף כביש זה. איגוד טהרת הכהנים הכינה מפה לנהיגים.
 מערת אליהו מותר להיכנס לתוכה.
 צפת: לפי המקובל מגדולי ת"ח מוקני צפת אין דרך מותרת לכהנים למקנה האר"י הקדוש.
 מירון: במירון אפשר ללכת בכל המושב. אין לעלות לציון אלא דרך גשר הכהנים.
 באזור ציון רשב"י יש קברות רבים, חלקם נראים לעין וחלקם לא. איגוד

כח _____ **הלכות בין הזמנים**

טהרת הכהנים בנו גשר מיוחד לכהנים 'כיפץ על גב כיפין' שאפשר ללכת עליו ללא חשש. במושב עצמו לא נמצאו קברים. כדי להגיע לתחילת הגשר יש לפנות בפניה השנייה שמאלה והגשר מתחיל בסוף הרחוב. החלה בבית המשך הגשר עד הציון אבל הוא עוד לא מוכן.
 טבריה: בטבריה יש ללכת רק לפי המפה לכהנים.
 בחפירות שנעשו בסביבות שנת תש"ס בכמה מרחובותיה של טבריה, נתברר שהרחובות נסללו על קברי ישראל. תחת רחובות אלו נמצא המשך בית הקברות הישן שבו טמונים ר' יחזקאל זכאי והרמב"ם. איגוד טהרת הכהנים הכין מפה של המקומות בהם נמצאו קברים.
 קוי אגד המגיעים לטבריה רובם נוסעים במסלול כשר לכהנים.
 היציאה מטבריה לכיוון צפת לאורך החוף אסורה גם בכביש החדש. יש דרך חרשה בתהליכי סלילה כפי שמופיע במפה.
 שדה נחמיה: מסלול ההליכה הצמוד לירדן עובר סמוך לבית קברות ויש להזהר מהעצים המאהילים על השביל (יש ללכת במים או בקוצים).
 נחל השופט: במסלול נחל השופט יש עצים המאהילים על קברים המקשים על המעבר.
 נחל עיין: במסלול ההליכה ישנו מקום אחד בו אי אפשר לעבור מבלי לעבור תחת אילנות המאהילים על קברים. ניתן להתחיל כיוון ההפך מסוף המסלול עד למפל הראשון ולחזור אחרת.
 חלק מהמקומות נמסר גם ע"י המודרך הרב ישראל שפירא 052-7115039

זמני תפילה ביישובי וקיבוצי הצפון | קיץ תשע"ח | 2018

מצטרפים אליהן

ערבית מוצ"ש	מנחה שבת	שחרית שבת	קבלת שבת	ערבית	מנחה	שחרית	איש קשר	מועצה	שם המושב/ קיבוץ
יש	17:00	07:00	יש	19:50	19:30	05:45		אליקים	אליקים
יש	13:15/18:20	08:00	יש	20:10	19:20	05:25/06:30	אילן פרלמן 0548024661	גולן	קשת
יש	שעה לפני השקיעה	08:30	יש				ר' שמואל קובוס 0528693686	גלביע	בית השיטה
יש	17:00 השקיעה שיעור שעה לפני מנחה	08:00	יש	20:10	19:40	05:15	ינון פרץ 0522903903	גלביע	ברק
יש	17:00	07:00	יש	צאת הכוכבים	20 דקות לפני השקיעה	05:30	משה אבודרהם 0504243137	גלביע	גדעונה
יש	שעה וחצי לפני השקיעה	08:30	יש			בתיאום מראש	אברהם ניר 0527172860	גלביע	מגן שאול
יש	18:30	08:00	יש			בתיאום 05:30 מראש	גילי חוטר 0543022174	גלביע	מולדת
יש	18:00	07:30	יש	צאת הכוכבים	חצי שעה לפני השקיעה	05:45	צחי וקנין 0547871428	גלביע	מלאה
יש	זמן הדלקת נרות	07:30	יש	יום רביעי 21:30			אורן ניסין 0506276671	גלביע	נר יפה
יש	19:00	08:20	יש			בתיאום מראש	אופיר 0522692926	גלביע	עין חרוד

ערבית מוצ"ש	מנחה שבת	שחרית שבת	קבלת שבת	ערבית	מנחה	שחרית	איש קשר	מועצה	שם המושב/ קיבוץ
יש	18:00	08:00	יש				0523211483 אסי יוסף	גלבוץ	תל יוסף
יש	חצי שעה לפני השקיעה	08:00	יש				לוי אברומי - 050-4402110	גליל עליון	מעין ברוך
					א' ד' 15:00:00 ה' 14:50		יהודה 0502200115	גליל עליון	נאות מרכי
יש	18:45	08:00	יש				אייל שוחם 0523668901	גליל עליון	שדה נחמיה
יש	18:30	08:00	יש	בתיאום מראש	בתיאום מראש		הירש נתן 0586602864	גליל עליון	גונן
		07:30	יש				יהודה	גליל עליון	כפר בלום
יש	13:15	07:45	יש	20:30	19:15	07:00	ישראל 0503314150	גליל עליון	כפר גלעדי
יש	הדלקת נרות	08:00	יש				ניל חזד 0546377148	גליל תחתון	אילניה
יש	18:45	08:00	יש			06:00	זורן אביטן 0522823046	גליל תחתון	ארבל
יש	17:30	06:45/08:30	יש	צאת הכוכבים	רבע שעה לפני השקיעה	א.ג.ד.ט.ז. 06:00:00 ב.ה. 05:50:00 08:00/ 06:30.1	יחיאל 0544509656	גליל תחתון	בית רימון
יש	13:15	08:30	יש	20:00	13:00	07:45	אלי שטיין 046653200	גליל תחתון	הדיות
יש	זמן הדלקת נרות	07:45	יש				בועז יוסף 0505774433	גליל תחתון	כפר חייטים

מצטרפים אליהן

מרכז לפרויקט

ערבית מוצ"ש	מנחה שבת	שחרית שבת	קבלת שבת	ערבית	מנחה	שחרית	איש קשר	מועצה	שם המושב/ קיבוץ
		08:30	יש			בתיאום מראש	שלמה דקוטורמן 050-3800551	גליל תחתון	כפר קיש
יש	17:00	08:00	יש	20:10	16:40	05:45/07:30	משה גולד7992111363	גליל תחתון	לביא
		07:45	יש				עמוס 0502667186	גליל תחתון	מסד
		08:30	יש				אבינועם	גליל תחתון	שדמות דבורה
יש	זמן הדלקת נרות	07:30	יש	צאת הכוכבים	רבע שעה לפני השקיעה	06:00	ר' שלום גרבי 0542211363	זבולון	נופית
יש	18:45	08:00	יש	בתיאום מראש	בתיאום מראש		פילוס - 052-7127945	חוף כרמל	שדות ים
יש	רבע שעה אחרי כניסת השבת	08:30	יש			06:00	אורנה שמיר 0542504212	יוקנעם	יוקנעם מושבה
יש	19:15	08:15	יש				דוד אזולאי 0502815944	מבואות הרמון	אמנון
יש	19:00	07:30	יש	20:05	19:30	05:00	מאיר אוחנא 0505580400	מבואות הרמון	כפר יובל
יש	חצי שעה לפני השקיעה	07:30	יש	צאת הכוכבים	18:15	05:00	זמיר 0507665465	מבואות הרמון	מרגליות
יש	19:00	07:30	יש	צאת הכוכבים	רבע שעה לפני השקיעה	05:30	משה עמור 0507898916	מבואות הרמון	משמר הירדן
יש	18:30	07:30	יש	צאת הכוכבים	חצי שעה לפני השקיעה	05:30	אלי הראל 0507438066	מבואות הרמון	רמות נפתלי

ערבית מוצ"ש	מנחה שבת	שחרית שבת	קבלת שבת	ערבית	מנחה	שחרית	איש קשר	מועצה	שם המושב/ קיבוץ
יש	18:15	07:40	יש	20:10	19:20	05:45	אמיר כץ 0525523120 sms	מבואות חרמון	שדה אליעזר
יש	17:00	07:00	יש	צאת הכוכבים	20 דקות לפני השקיעה	ניץ החמה	יוסי שלומון 0556705430	מגידו	מדרך עוז
יש	13:00	08:00	יש	מיד אחרי מנחה	16:30	05:30		מגידו	עין העמק
		08:30	יש				יורם דנה 0524882125	מטה אשר	אילון
יש	שעה לפני השקיעה	08:15	יש			06:00	ישראל גלומבק 0527860600	מטה אשר	בן עמי
		08:00	יש				אריאל חזקיה 0556682336	מטה אשר	מצובה
יש	שעה לפני השקיעה	07:30	יש				בן סעדון דוד 0507977278	מטה אשר	ראש הנקרא
יש	19:00:00	07:30:00	יש	צאת הכוכבים	20 דקות לפני השקיעה	05:30:00		מטה אשר	שומרה
יש	שיעור 17:30 18:30:00	08:00	יש	צאת הכוכבים	19:15	06:00	הרב אברהם מור 0504113714	מעלה יוסף	אבן מנחם
יש	שעה ועשרים לפני השקיעה	08:00	יש	מיד אחרי מנחה	19:00	06:00	שמעון מנחם	מעלה יוסף	אבן מנחם
יש	שלוש שעות לפני צאת השבת	07:00	יש	צאת הכוכבים	19:30	05:15	הרב יחיאל תמן 0524397944	מעלה יוסף	אחוזת ברק

מרכז לפרויקט

ערבית מוצ"ש	מנחה שבת	שחרית שבת	קבלת שבת	ערבית	מנחה	שחרית	איש קשר	מועצה	שם המושב/ קיבוץ
יש	19:00	07:30	יש	השקיעה 20 דקות אחרי	חצי שעה לפני השקיעה	05:30/08:00	הרב יורם בן סעזון 0502277927	מעלה יוסף	גורן
יש	18:30	07:15	יש	בתיאום מראש	בתיאום מראש		אברהם לוי 0546749686	מעלה יוסף	גרנות
יש	17:30	08:00	יש				יעקב לוי 0538831156	מעלה יוסף	זרעית
יש	מתפרסם בביה"כ	07:30	יש	צאת הכוכבים	רבע שעה לפני השקיעה	05:45/08:00	הרב אביאל בוארון 0504174922	מעלה יוסף	חוסן
יש	19:00	07:00/08:00	יש	צאת הכוכבים	20 דקות לפני צאת הכוכבים	נץ החמה	דנינו-052 2677776	מעלה יוסף	יערה
יש	07:00	08:00	יש				הרב אליהו גרציאני 0528478301	מעלה יוסף	לפידות
יש	19:00	08:00	יש	בתיאום מראש	בתיאום מראש		שלום שאול 0507834012	מעלה יוסף	מנות
יש	19:00	07:30	יש	צאת הכוכבים	20 דקות לפני השקיעה	05:30		מעלה יוסף	מעונה
יש	19:30	07:30	יש			06:00	בלוקה דוד 0548485701	מעלה יוסף	נווה זיו
יש	שעה וחצי לפני השקיעה	08:00	יש	צאת הכוכבים	לפני השקיעה	06:00		מעלה יוסף	נטועה
יש	שעה ועשרים לפני השקיעה	08:00	יש	צאת הכוכבים	25 דקות לפני השקיעה		ישראל אביטן 0527600192	מעלה יוסף	עין יעקב

מרכז לפרויקט

ערבית מוצ"ש	מנחה שבת	שחרית שבת	קבלת שבת	ערבית	מנחה	שחרית	איש קשר	מועצה	שם המושב/ קיבוץ
יש	18:00	07:30	יש	צאת הכוכבים	20 דקות לפני השקיעה	07:30/ 05:30 08:30/	הרב דוד פריץ 0526015330	מעלה יוסף	פקיעין
יש	חצי שעה לפני כניסת השבת	08:00	יש	צאת הכוכבים	20 דקות לפני השקיעה	05:45	הרב ברוך פריץ 0504131326	מעלה יוסף	צוריהל
יש	19:00	07:30	יש	צאת הכוכבים	20 דקות לפני השקיעה	05:30		מעלה יוסף	שתולה
יש	17:00	07:30	יש	20:10	19:15	05:45	ויקטור חדיף-050-5218913	מרום גליל	ביריה
יש	13:15/17:30	08:00 /04:50	יש	20:00	13:15/19:20	שחרית: 05:15. 07:00 06:00.		מרום גליל	דלתון
יש	13:00/18:00	07:45	יש	20:00	19:00	05:45/07:00	ר חיים לוזון 0504109880	מרום גליל	חזון
יש	17:00	07:45	יש	20:15	19:30	05:30/07:30	אביטן חנינא 053-7591585	מרום גליל	טפחות
יש	17:30	08:00	יש	צאת הכוכבים 20 דקות אחרי השקיעה	רבע שעה לפני השקיעה	08:00/ 07:00 09:00/	זיגרון משה	מרום גליל	כלנית
יש	שעתיים לפני שקיעת החמה	07:45	יש	צאת הכוכבים	25 דק לפני השקיעה	08:00	אברהם אלגלי 0544989300	מרום גליל	כפר חנניה
יש	17:30	08:00	יש	20:15	19:30	05:00/07:00	אשר אליה 0508557458	מרום גליל	עלמה
						בתיאום מראש	אלברטו 0547708768 דניאל 0542319595	מרום גליל	פרוד

ערבית מוצ"ש	מנחה שבת	שחרית שבת	קבלת שבת	ערבית	מנחה	שחרית	איש קשר	מועצה	שם המושב/ קיבוץ
יש	18:30	07:00	יש	20:10	19:20	05:45	יפרא חנון 0527520752	מרום גליל	שפר
בתיאום מראש	בתיאום מראש	בתיאום מראש	בתיאום מראש	בתיאום מראש	בתיאום מראש	05:50 לתאום מראש	נועם אוסטר 0525330872	משגב	טלאל
		08:00					יצחק צברי 05055541268	עמק הירדן	אפיקים
יש	כמו כניסת שבת	08:00	יש				ארנון 0508652638	עמק הירדן	אשדות יעקב אחוד
יש	16:00	09:00	יש				יריב ויצמן 0525554038	עמק הירדן	דגניה ב
	18:30 17:30 שיעור מנחה	08:30	יש			בתיאום מראש	אוריאל צימבליסטה /0533065045 0538289277	עמק הירדן	האון
יש	18:45	08:30	יש			בתיאום מראש	תומר פרטוק /0542008055 0503686951	עמק הירדן	חוקק
יש	19:15	08:00	יש				שמוליק ממו 0507222115	עמק הירדן	מושב כנרת
יש	18:30	07:30	יש	20:05	19:15	05:30/06:45	מאיר אלמלם 0522698109	עמק הירדן	נוה עובד פזורה
יש	18:45	08:00	יש			06:00	אברהם דקו 0507837215	עמק הירדן	פזורה כפר עבודה
			יש			בתיאום מראש	אבי שמואל 0543030642	עמק הירדן	תל קציר

מרכז לפרויקט ארץ

מרכז לפרויקט

ערבית מוצ"ש	מנחה שבת	שחרית שבת	קבלת שבת	ערבית	מנחה	שחרית	איש קשר	מועצה	שם המושב/ קיבוץ
יש	13:30/17:30	07:00/08:30	יש	20:15/21:15	13:30/19:45	05:45/08:00	עמואל מנן - 052-4314162	עמק המעינות	טירת צבי
יש	13:00/18:30	08:00	יש	מיד אחרי מנחה	19:30	05:00		עמק המעינות	בית יוסף
		08:00	יש					עמק המעינות	חמדיה
יש	18:00	07:30	יש	מיד אחרי מנחה	19:15	05:15	יוסף מנחם - 050-5679271	עמק המעינות	מושב ירדנה
יש	18:00	08:00	יש	20:15	17:00	05:45/07:30	יצחק ליקסנברג - 058-5857676	עמק המעינות	מירב
יש	13:00	07:00	יש	צאת הכוכבים	14:00	06:00	אריק 0507661666	עמק המעינות	מעוז חיים
יש	18:30	08:30	יש	צמוד למנחה	20 דקות לפני השקיעה	06:00	אורית אצטוביץ - 052-3795747	עמק המעינות	מעלה גלבע
יש	18:45	08:00	יש	צאת הכוכבים	רבע שעה לפני השקיעה	05:45	אלי עמר - 052-3834667	עמק המעינות	רויה
			יש	20:10	19:30	05:00/06:15	יצחק שלו - 054-5640798	עמק המעינות	שדה אליהו
יש	שעה ועשר דק לפני צאת השבת	08:00	יש	צאת הכוכבים	20 דקות לפני השקיעה	06:45/07:30	אורי מרדכי - 050-5337949	עמק המעינות	שתי תרומות
יש	13:30/18:00	08:30	יש	20:15	18:45	06:00		עמק המעינות	שלוחות
יש	עשרים דק לפני השקיעה	07:30	יש	צאת הכוכבים	20 דקות לפני השקיעה	05:30	יעקב 0502027579	עמק זרעאל	אחוזת ברק

ערבית מוצ"ש	מנחה שבת	שחרית שבת	קבלת שבת	ערבית	מנחה	שחרית	איש קשר	מועצה	שם המושב/ קיבוץ
יש	19:00	07:30	יש	20:10	19:30	05:30	חיים נבוא 0506621165	עמק יזרעאל	אחזת ברק
						בתיאום מראש	וולדסוף 508383107	עמק יזרעאל	בית שערים
יש	זמן הדלקת נרות	08:30	יש				נועם 0545804770	עמק יזרעאל	בלפוריה
		תיאום מראש	יש				0526221997 זמיר	עמק יזרעאל	היוב
יש	כניסת השבת	08:00	יש			05:30. ב.ג.ד.		עמק יזרעאל	הסוללים
יש	רבע שעה לפני השקיעה	09:00	יש				קלמן 0546551658	עמק יזרעאל	יפעת
		08:30	יש				0506999770 אריה	עמק יזרעאל	כפר ברון
יש	חצי שעה לפני השקיעה	09:00	יש			06:00	הרב ליפקין 0525990149	עמק יזרעאל	מרחביה
יש	19:00	07:30	יש			06:20		עמק יזרעאל	עדי
יש	זמן הדלקת נרות	08:00	יש			בימים א.ה.ו. 05:30		עמק יזרעאל	שמשיית
יש	שעה וחצי לפני צאת השבת	08:30	יש			בתיאום מראש	0547701561 דוד	עמק יזרעאל	תמרת
יש	19:00	07:30	יש	20 דק אחרי שקיעה	20 דקות לפני השקיעה	06:00	דני טובול 0544645906	פוריה עילית	פוריה עילית
יש	08:30 / עשר דק לפני הדלקת נרות	08:30 ותיקון	יש	21:00/20 דק אחרי השקיעה	20 דקות לפני השקיעה	08:00 / ותיקון	0526176205 אברהם קולפ	קריית טבעון	קריית טבעון

מרכז לפרויקט

ערבית מוצ"ש	מנחה שבת	שחרית שבת	קבלת שבת	ערבית	מנחה	שחרית	איש קשר	מועצה	שם המושב/ קיבוץ
יש	זמן הדלקת נרות	08:00	יש	20 דקות אחריו השקיעה	20 דקות לפני השקיעה	06:15	הרב חיים וינטרוב 0527651292	קריית טבעון	קריית עמל
					בתיאום מראש	בתיאום מראש	עדינה 0524576059	רמת הגולן	אליעד
יש	18:45	08:00	יש	צאת הכוכבים	20 דקות לפני השקיעה	06:00	שלמה 0537702675	רמת הגולן	בני יהודה
יש	שעה וחצי לפני צאת השבת	08:00	יש	צאת הכוכבים	20 דקות לפני השקיעה	06:00	אשר 0546927000	רמת הגולן	בני יהודה
יש	זמן הדלקת נרות	08:00	יש			בתיאום מראש	שלמה אטיאס 0537702675	רמת הגולן	בני יהודה
יש	שעתיים לפני צאת השבת	07:30	יש				אלי אבו 0525531069	רמת הגולן	חד נס
יש	רבע לפני זמן כניסת השבת	08:30	יש	צאת הכוכבים	20 דקות לפני השקיעה	06:15	רי"ש צביקה 0546700842	רמת הגולן	נטור
		תיאום מראש	יש				רון קדוש 0524643063	רמת הגולן	קדמת צבי
יש	זמן הדלקת נרות	08:30	יש	צאת הכוכבים	19:30	08:00	וולדסוף 508383107	רמת ישי	רמת ישי
יש	שעה לפני השקיעה	07:45	יש				יצחק דודזון 0548453221	שלומי	שלומי
יש	18:00	07:45	יש			ניץ החמה	יוסף חיים פרחים 0504108055	שלומי	שלומית

מרכז לפרויקט